

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Budapest, V., Koháry-utca 4.
 Telefon Lipót 974—24.
 A budapesti unitárius egyházközség
 hivatalos lapja.

Alapította
JÓZAN MIKLÓS
 Főszerkesztő
BARABÁS ISTVÁN

Megjelenik kéthetenként
Előfizetési ára
egy évre 4 pengő
 Az előfizetési díjak a lelkeszi hivatal
 címére küldendők.

Ecclesia

semper reformari debet — az egyházat minden nap meg kell ujtani. Örök érvényű törvény ez, mint tenger áramlása, levegő mozgása. Az egészséges test benső erejéből táplálkozó megújulás ez, amely folyamatnak megszakadása maga a halál.

Sokszor úgy látszik mintha az életet jelentő előremozgás szünetelne. Mint némelykor a mozdulatlannak tetsző tenger színe, holott a mélységben, ahol színes mesékben folytatódik a komoly természettudomány — örök körforgásban áramlik az élet.

A reformáció emléknapiján a sok szónoklás helyét csak ebbe az előretörő iramba kellene irányítani minden gondolatot, minden energiát. Arra kellene nevelni az embereket, hogy megtanulják — e nélkül az előremozgás nélkül nincs élet, nincs jövő, nincs győzelem. Megállni annyi mint meghalni. Az élő reformáció sodródól félrevágódni egyet jelent az elposványosodással, a kiszikkadással.

A jelek arra mutatnak, hogy a reformáció talajából táplálkozó erőkre, látható és rejtett energiákra égető szükségünk van és lesz. Hatalmas arányú ellenreformáció nyomása alá kerülünk. Ez a nyomás szétfeszítéssel fenyegeti, mint megáradt folyó a gátakat. Minden épkezésként, minden élő lelkiismeretű embernek a veszélyez-

tetett gátakon a helye. A maga földjét védelmezei mindenkinek kötelessége. Ne tévesztessük meg magunkat hamis jelszavaktól. Védjük az ősi portát s ugyanakkor vessük kezeinket az eke szarvára és a Dávid Ferenc nyomdokán haladva egyházunk százados törvényei és jogszokásainak birtokában védjük egyházunkat, alkotmányunkat, lelkünknek függetlenségét mindennemű külső behatással szemben.

A Dávid Ferenc Emlékünnepélyek sorrendje

Dávid Ferenc halálának háromszázötvenedik évfordulója rohamosan közeledik. Az évforduló megrendezésére az Igazgató Tanács az Egyházközség Kezeli Tanácsával karöltve megtett mindent, hogy az ünnepély méltó legyen a nagy reformátor emlékéhez. Az alábbiakban közöljük az Emlékünnepélyek programját, kérve hűveinket és jóbarátainkat, hogy a nagy évfordulóra előkészüljenek és ügyeiket úgy intézzék, hogy az ünnepélyeken való megjelenésükben akadályozva ne legyenek. Az egyház számít minden tagjára és jó barátjára, hogy e ritka alkalommal az egyetlen magyar reformátor emlékének hódolni teljes számban megjelennek.

Az ünnepélyek sorrendje a következő:

1. Az Egyházközség és Igazgatótanács ünnepe:

Nov. 17-én, vasárnap délelőtt fél 12 órakor ünnepi Istentisztelet az V., Koháry-utcai templomban. Liturgiát végzi Barabás István lelkész. Egyházi beszédet mondja József Miklós püspöki vikárius. Utána déli 12 órakor az Igazgató Tanács díszülése a templomban. Elnöki megnyitó: dr. Mikó Ferenc h. államtitkár, főgondnokhelyettes. Emlékbeszédet mond: dr. Tóth György kuriai bíró, egyházközségi gondnok. Utána délután 1 órakor a Dávid Ferenc Emléktábla leleplezése a Koháry-utcai főbejáratnál.

2. Az egyházközségek ünnepélyei:

Magyarországi egyházközségeink valamint a Missió Ház templomában november 17-én (vasárnap) délelőtt a rendes időben (Missió Házban délelőtt 10 órakor) ünnepi Istentisztelet.

3. A Dávid Ferenc Egylet ünnepélye:

November 15-én (pénteken) délután 6 órakor a Dávid Ferenc Egylet vallásos estélyt rendez a Missió Ház (IX. Rákos u. 3.) kápolnájában. Dávid Ferencről felolvás: dr. Varga Béla egyh. főjegyző, theologiai tanár. Ezenkívül zene számok.

Az ünnepélyek szellemi tartalmának megörökítésére a Budapesti Egyházközség elhatározta az Unitárius Kis Könyvtár füzeteinek folytatását s 75. füzetként kiadja Botár Imre szolnoki főgimn. tanár fia „A vallásszabadság és Dávid Ferenc“ c. tanulmányát, amely méltó összefoglalása lesz a nagy magyar reformátor szellemtörténeti érdekének.

Az ünnepélyen a rendfenntartásról a 345. számú „János Zsigmond“ unitárius cserkészcsapat gondoskodik.

Az „Unitárius Értesítő“ az ünnepre való tekintettel november 15-ike előtt még egyszer megjelenik.

Valláserkölcsi nézőpontok

Dávid Ferenc egyéni nagysága az évszázadokkal úgy nő, mint a fellegekig érő hegyesucs a tőle távolodók szemléletében. A természettudomány a theologia köréből kiszabadulva Dávid Ferenc halála után a természettudományias gondolkodásnak és mivelődésnek új irányt adott.

A bölcelet is önállósul a theológiával szemben s ezzel együtt kialakul a vallásbölcelet, amely a szellemtudományok és szépművészetek szabad-

ságával kapcsolatban az emberiség nagy szellemeit vonja be a vallás mélységeinek kutatásába.

A természettudósok, bölcselők és a theologusok dogmatizmusa azonban taníthat akármit, az emberiség történelme mégis csak azt igazolja, hogy a nagy lömeg sohase emelkedhetik fel a tisztánlátás ama fokára, ahová az emberiség kiválasztott nagyságai a saját utjukon eljutnak. Kétségtelen, hogy a fokozatos fejlődés mind nagyobb és nagyobb tömeget von be az egyes kulturkörök fejlesztette kedvezőbb állapotok áldásaiba és élvezeteibe, kétségtelen, hogy a nagy tömegekből mind többen és többen emelkednek fel a kor szellemének megértéséig, de akármily merész elgondolással bizunk is a szellemtörténet nagyméretű haladásában: a nagy tömeg mégis csak a jelszavak, a megkötött formák szerint fog gondolkozni és cselekedni.

A társadalmi erkölcs elvi elhatárolásában a bölcsészet kétségtelenül nagyszerű rendszereket dolgozott ki és mélységes igazságokat hozott felszínre, s ezek a felvilágosodás megkivántató fokáig eljutott kisebb tömegekre alkalmazhatók is, de a nagy tömegek erkölcsi magatartását — a forradalmak rettenetes tanulságai szerint — mindig a valláserkölcs fogja irányítani.

Dávid Ferenc zsenije ebben is megnyilvánult. Ő, aki a bibliával kezében a tiszta ész világánál eljutott a subjectiv isteneszme gondolatáig, amely a tudomány világa mellett mai is csak a felvilágosult emberek tulajdona, az erkölcsöt a vallástól el nem szakította s mi a nagy szenvedések és üldöztetések megpróbálói az egyéni szabadság és a szabad gondolkozás harcosai ma is hirdetjük és valljuk, hogy *az erkölcs gyakorlatilag a társadalom rombolása nélkül a vallásos eszme világából ki nem kapcsolható!*

Mi tisztában vagyunk az erkölcs bölceleti elhatárolásával és azzal, hogy az erkölcs autonom jellegének formulázása mellett annak külön tartalma van, de általánosságban összes kötelességeinknek Isten parancsaként való megismerése mégis csak a vallás. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a vallás az értelem által fogandó fel, mer a vallás az érzelmi világ kérdése volt és marad.

Mi tisztában vagyunk a monizmus irányzatával és árnyalódásaival, mi ismerjük a materialista világfelfogást gyakorlati alkalmazásaival együtt, mi ismerjük annak a tanításnak a helyességét, amely szerint az emberiség szellemfejlődésében három fokozat ismerhető fel: a theologiai,

a metafizikai és pozitív fejlődési fokozat*), de nem tévesztjük szem elől azt sem, hogy az emberi társadalom kulturkörönkénti fejlődése a lelkiismereti vagy vallásszabadság, a polgári szabadság és gazdasági szabadság fokozatainak haladát.

Mi akkor vagyunk az emberi szabadság és szabad gondolkodás igazi, őszinte hívői, hirdetői és gyakorlói, ha a gazdasági szabadság, a materialista felfogás szabadsága mellett elismerjük a vallásszabadság gondolatával összekapcsolt valláserkölcsei felfogás jogosultságát is!

Dr. Tóth György

Dávid Ferenc emlékünnepek Kolozsvárott és Déván

Dávid Ferenc vallásalapító első püspökünk halálának 350. évfordulóján sorozatos ünnepségek keretében hódolnak erdélyi testvéreink az ő emlékének.

A Dávid Eerenc Egylet november 9-én műsoros estélyt rendez felolvasásokkal és ének számokkal.

November 10-én a hivatalos egyház ünnepel a főtanácsban és templomban. Erről az Értesítő másik helyén hozunk tudósítást. November 12-én Déván a városi színházban lesz műsoros estély. November 13-án fenn a városban történik meg az újonnan felállított emléktábla leleplezése.

Itt említjük meg, hogy az új emléktáblára a régi tábla szövegét véseti föl az E. K. Tanács, míg a fülke külső falára angol, német és oláh nyelvű magyarázó szöveg kerül.

Az erdélyi összes egyházközségekben nov. 17-én a délelőtti istentiszteleteken tartanak Dávid-emlékünnepeket. Délután pedig a Dávid Ferenc fiókegyletek ünnepelnek.

Benczédi Gergely könyvtár

Dr. Benczédi László presbíter atyánkfia boldogult édesatyja néhai Benczédi Gergely kolozsvári főgimn. tanár és Status pénztárnok hagyatékából 143 kötetből álló könyvtárát budapesti egyházközségünknek ajándékozta. Az egyházközség vezetősége ezen az uton is hálás köszönetét nyilvánítja adományozó atyánkfiának. A könyvtár ügyre s ezzel együtt a Benczédi hagyatékra még visszatérünk.

*) Comte Agoston

Istentiszteleteinken

november hónap első felében szolgálnak: November 3-án Józán Miklós, nov. 10-én Barabás István, nov. 17-én imádkozik Barabás István, prédikál Józán Miklós.

A Brassai Sámuel Unitárius Ifj. Egyesület

e hó 25-én tartotta évi beszámoló közgyűlését, amelyen megjelentek Józán Miklós püspöki vikárius, Dr. Nyiredy Jenő egy. ny. r. tanár, Dimény Mózes postafőigazgató, Székely Mózes tanügyi biz. elnöke, Dr. Csiki Gábor misszió lelkész és Jancsi László hitoktató tanár is.

Az évi eredményes működésről elhangzott jelentések után elnökké egyhanguan ismét Borbély Andrást választották meg. A tisztikar többi tagjai: alelnök Dézsy Zoltán, főtitkár Gönczy Sámuel, titkár Bölöny Andor, majd Vernes László, Szabó Elek, Nagy Mózes, Gálffy Kálmán, Csiki Judit és Kahlfürst Tibor lettek a tisztikar többi tagjai. Az elnök kegyeletos szavakkal emlékezett meg a 10 éves egyesületnek alapítójáról s egyben első elnökéről, az ifjan elhalt Dr. Lőrinczy Dénesről.

HIREK

Elszámolás az 1929. okt. 19-én tartott teaestély bevételeiről és kiadásairól.

Bevétel:	
1. Az árusításra kiosztott jegyek után befolyt	P 147.92
2. Felülfizetések	" 12.10
3. Eladott jegyek árából	" 88.—
	Összesen P 248.02
Kiadás:	
1. Meghívók	P 16.32
2. Bélyegek	" 3.28
3. Tiszteletdíjak	" 27.—
4. Cigány díja	" 20.—
5. 92 tea után fizetett összeg	" 82.80
	Összesen P 149.40

Tiszta jövedelem P 98.62

A presbiterium rendkívüli ülése okt. 28-án volt a tanácssteremben, amely a püspöki vizsgálószerk jegyzőkönyvének tárgyalására hívatott egybe. A gyűlésen dr. Kozma Jenő, majd dr. br. Daniel Gábor gondnok afiai elnökölték. Az ülés kezdetén kedves tartozását róttá le a presbiterium dr. Gothárd Zsigmond, dr. Pálffy Móric és dr. Nyiredy Jenő tb. gondnok afiaival szemben, akiknek ez alkalommal nyújtotta át a díszes kiállítású diszoklevelet, amelyel őket ilyen formában is megtisztelni óhajtott. Ugyanezzel az alkalommal üdvözölte a presbiterium Józán Miklós

afiát, aki a napokban töltötte be lelkipásztori működésének a budapesti egyházközségben 30. évét. Az egyházközség négy érdemes munkását a presbiterium meleg szeretettel üdvözölte s életüknek további folyamán Istennek áldását kérte. A tisztos multnak szóló emlékezés után a gyűlés letárgyalta a tárgysorozat pontjait. Az egyházközség lelki és anyagi ügyeit érintő fontos kérdésekkel a presbiterium az éjszakába benyúló órákig foglalkozott.

Kormányzó Urunk fia súlyos betegségével szerencsésen megküzdött. Együtt örvendünk az örvendezőkkel.

Az Egyházi Főtanács ülése az idén november 10-én és következő napjain lesz Kolozsvárott. A gyűlés a Dávid Ferencre való kegyeletes emlékezés jegyében fog lefolyni. A gyűlésen külföldi testvéreink is képviseltetik magukat. A magyarországi Unitárius Egyház nevében Józán Miklós püspökhelyettes, a budapesti egyházközség nevében dr. br. Dániel Gábor gondnok, a Duna-Tiszamenti egyházkör nevében dr. Kozma György kövi felügyelőgondnok affiai, hódolnak első püspökünk emléke előtt a főtanácson is és dévai ünnepeken is.

Halottaink. Halottak napja tájékán meghatódott érzéssel gondolunk elköltözött kedveseinkre. Kegyeletünk, könynyes emlékezésünk mindig az övék. Ezeken a napokon mégis kettőzött erővel fog meg a rájuk való gondolás. Egyegy sóhajtással áldozunk azoknak akik egykor éppen úgy örültek az életnek, mint mi és most hangtalanul pihennek a csöndes temetőben, ahová szakadatlan menetben tart a vándorlás a tulsó partok irányába. Közlebb-ről a boldog hazába távoztak.

Izsák János 50 éves csendőrtiszthelyettes, Marosy Béla 9 éves, Péter József 70 éves ny. éjjeli őr, Göncz József szabó 42 éves, Csegezy Gyula ny. táblabíró 75 éves és Förster Lajosné Teleszky Stefánia 61 éves korában. Nyugodjanak békességben!

Az Unitárius Nőszövetség értesíti tagjait, hogy a főtítokár elfoglaltsága miatt a Nőszövetség választmányi gyűléseit november hótól kezdődően nem a hónap minden második szerdáján — mint eddig — hanem minden második csütörtökön tartja a szokott időben.

Dávid Ferencről írja Juhász Gyula, a jeles szegedi költő — „Dávid Ferenc egyik legmélyebb mondása: Ha Krisztus ezerszer született is Béthlehemben és ha tebenned nem született, akkor el vagy veszve. Persze az iskolákban Dávid Ferencről nem ezt a mondást tanítják, hanem a Bertalan-éjszakát és a nagy armadát.”

Förster Lajosné szül. Teleszky Stefánia 61 éves korában eltávozott az élők sorából. Október 31-én temették a Ke-

repi úti temetőbe. A boldogultról halás kegyelettel emlékezünk. A boldog béke éveiben 800 arany korona nemes adományával ő vetette meg alapját az egyházközség „Szegényalap”-jának, amely — amíg a háboru forgószele el nem sodorta — sok szegény szívet melegített föl.

Áldjuk emlékezetét!

Dávid Ferenc pere címen hoz a Magyar Kultura jezsuita folyóirat f. évi 13—14 és 17. számaiban hosszabb tanulmányt. Meg kell állapítanunk, hogy dr. Meszlényi Antal tanulmánya elég tárgyilagos. Hogy aztán a tanulmány éppen azért ítéli el Dávid Ferencet, amiért mi magasztaljuk — az egészen természetes, a Kultura szempontjából. Ujat keveset mond, de amit mond, érdekesen mondja. Lehet, hogy később bővebben ismertetjük.

Uj egyetemi magántanár. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Dr. Barabás Zoltán m. kir. állami gyermekmenhelyi igazgató-főorvosnak „A gyermekgyógyászat nép-egészségügyi vonatkozásban” című tárgykörből a budapesti királyi magyar Pázmány Péter tudományegyetem orvostudományi karán egyetemi magántanárrá történt kiegészítését tudomásul vette és e minőségben megerősítette.

Üdvözöljük atyánkiát.

A Keresztény Magvető folyóiratunk, amely szerkesztőségi válságok miatt egy ideig szünetelt, most jelent meg értékes tartalommal. Előfizetési ára 300 lei. Megrendelhető Cluj—Kolozsvár, az unitárius kollégiumban.

A kolozsvári unitárius főgimnáziumba az idén beiratkozott 181 tanuló, kik közül 137 unitárius vallású. A székelykeresztúri főgimnáziumba beiratkozott tanulók száma 146, akik közül 98 unitárius. Csonkamagyarországon mintegy 220 középiskolai növendékünk van.

Dávid Ferenc Emléktáblára újabban adakoztak: Klein Géza, Dr. Májay Dezső (Kaposvár), Dr. Szinte János és neje, Dr. Tibold Miklós (Arló) 10—10 Pengő. Lipkay Arthurné (Szada) 5.— Pengő, Gálfalvy Lajos, László János 4—4 Pengő, Dr. Balázs Ferenc (Miskolc) 3.— Pengő, Albert Jánosné, Horváth Jánosné (másodszor) 1—1 Pengő.

Benedek Elek mérnök atyánkiát (Milwaukee, Amerika) a napokban technikai doktorrá avatta a budapesti „József” kir. Műegyetem. E ritka sikerhez őszinte szívvel gratulálunk.

A Dávid Ferenc filleralapra újlag adakoztak: Albert János 400 fill., Ráduly Jánosné 400 fill., László Miklós (Miskolc) 200 fill., Robonyi Piroska 365 fill., Zsigmond Lőrinc 500 fill., Imreh József (másodszor) 600 fill. Eddigi gyűjtésünk 97.825 fill.

BERDE LAJOS

c i p é s z ű z l e t e

Budapest, II. Batthyány u. 48

Férfi- és női cipőt mérték után készítek. Javítást is vállalok. Hő- és sárcipők szakszerű javítását vállalom.

Mérsékeit árak

Vári Albert:

IMAKÖNYVE

kapható a lelkeszi irodában.

Papírkötés P 2.50

Selyemkötés P 5.50

Bársonykötés P 6.50